СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 65. | Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 19. марта, 1923. — VOL. XXXI. | No. 65. | Jersey City, N. J., Monday, March 19, 1923. | THREE CENTS

У ВЕЛИКІЙ БУРІ В СТЕЙТІ МИССИССИППІ ЗГИНУЛО 18 ОСІБ, А 25 ПОТЕРПІЛО ТЯЖКІ ПОКАЛІЧЕННЯ

МЕМФИС, Тенн., 16. марта. — Тут обчисляють, що буря, яка навістила північну часть стейту Миссисипі, і змела з лиця землі місточко Сейведж, спричинила смерть 18 осіб, а 25 тяжкі покалічення.

Шкода в майні виносить понад $400,000.

АМЕРИКАНСЬКІ КОНГРЕСМЕНИ І СЕНАТОРИ В ЕВРОПІ

ВАШИНГТОН, Д. К., 16. марта. — З кругів Конгресу повідомляють, що тепер є чимало членів палати послів і сенату в ріжних державах і краях Европи.

Вони виїхали переважно на те, щоби пізнати тамошні повоєнні відносини і мати безпосередні відомости для обговорення заграничних справ у новій сесії Конгресу осеню с. р.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОЧТИ ЗАВОДЯТЬ ОЩАДНІСТЬ

ВАШИНГТОН, Д. К., 16. марта. — Міністерство почт в Злучених Державах побачило з останніх обчислень, що йому грозить сього року недобір.

Із за того міністер почт Ню видав наказ усім почтам, щоби завели у себе як найбільшу ощадність.

Наслідком того запорядження також і нюйорська почта переводить у себе ощадність, хотяй вона виказує значну надвишку у приходах.

ПРОМОВИ ПОСЛІВ ПІДЧАС ОДНОЇ СЕСІЇ КОШТУВАЛИ $300,000

ВАШИНГТОН, Д. К., 16. марта. — Рахунок за друковання „Конґресового Рекорду" (урядового звіту з Конґресу, який друкується щоднини в числі 40,000 примірників) підчас останньої сесії 67-ого Конгресу виносить $300,000.

Один лише спізнений випуск „Конґресового Рекорду", в якому є промови послів і сенаторів, коштував $10,000.

Одна промова сенатора Гефлина (демократ, з Алабами) заняла майже 50 сторін друку і спричинила кошт в сумі $2,475.

Кромі нього є ще з десять членів палати послів і сенаторів, котрих промови коштували від 450 до 200 долярів.

Конгресменам і сенаторам залежить на сих промовах, бо вони розсилають їх лідерам у своїх виборчих округах.

ПРОДАЖ МУНШАЙНУ—ЗЛОЧИН УБИЙСТВА

ВАШИНГТОН, Д. К., 16. марта. — По цілих Злучених Державах зачався рух проти муншайну.

Деякі стейти, собливо на Заході, ухвалюють закони, після яких суди будуть карати за продаж муншайну як за злочин убийства.

ЕКСПОРТ З АМЕРИКИ

ВАШИНГТОН, Д. К., 16. марта. — Урядові звідомлення показують, що в січні сього року вивезено із Злучених Держав найбільше фабричних товарів (мануфактури), а відтак сирих матеріялів для заграничних фабрик. Вивезена пожива приходить щойно на третьому місці.

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНГ НА ВІДПОЧИНКУ

МІЯМІ, Флорида, 16. марта. — Президент Гардинг підчас свого відпочинку у Флориді покищо має дійсний відпочинок, бо не займається своїми урядовими справами.

Вчера був на риболовлі, але із за непогоди не вспів нічого зловити.

ПРО РОСІЙСЬКОГО ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИКА

НЮ ЙОРК, Н. Й., 16. марта. — Кароль Рехт, представник большевицького „уряду" в Ню Йорку, каже, що по смерти Леніна його місце займе Алексей Іванович Риков, визначний московський учений і один з членів большевицького „совнаркома" (совета „народніх" комісарів).

СНІГИ НА ЗАХОДІ

ОМАГА, Небраска, 15. марта. — Вчера впав тут великий сніг, який вкрив місто білою габою, грубою на 10 інчів.

Щойно нині зачало місто викопуватись із снігів.

Снігова буря засипала східну Небраску і західну Айову.

АНГЛІЙКА РОЗМОВЛЯЄ З НІМЕЦЬКИМИ РОБІТНИКАМИ

ЕССЕН, Німеччина, 16. марта. — Пані Бовигем-Картер, дочка бувшого премієра Есквита, приїхала сюди і розмовляла з директорами сталевих заводів Круппа, котрі працюють з усею силою, але їй не дозволено відвідати заводів із за острого припису, який там є від 30 літ, а який забороняє вступ женщинам до заводів. Вона завтра вертається до Лондону.

Вона розмовляла з робітниками з копалень. Вони заявляли, що виступлять до страйку, як лише Французи заберуть уголь, що находиться на верхні.

Вони теж сказали, що вони є за порозумінням Німеччини з Францією, зазначуючи, що також виступили би до страйку, якби німецьке правительство одержало від Франції можливі умови, а не хотіло їх приняти.

ВИДАТОК ШВАЙЦАРІЇ НА ВІЙНУ

БЕРН, столиця Швайцарії, 16. марта. — Швайцарія торік видала на війско 80 міліонів франків. З того 5 міліонів для стрілецьких товариств.

ЛЕНІН ВЖЕ ЗАЧИНАЄ ГОВОРИТИ

МОСКВА, 16. марта. — Бюлетень лікарів, що доглядають хорого Леніна, каже, що стан його недуги не змінився, але він вже трохи зачинає говорити.

ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Група українських студентів заснувала „Видавництво Української Молоді" в Берліні, яке крім друку книжок ставить своїм завданнем пересилку книжок на Україну, особливо книжок для дітий та підручників. Також само бере В. У. М. на себе пересилку книжок куплених або подарованих для українських шкіл та діточих захистів. Адреса В-ва: E. Wyrowyj, Berlin S. W. 47. Yorkstr. 84. II.bei Solomon.

ТУГА ЗА ПРЕСТОЛОМ

Гр. Антоні прибув до Сан Себастіяно, де його приняла бувша австр. цісарева Зита на авдієнції. Цісарева сказала йому, що вона все таки підтримує право своє і своїх дітий до угорського престола та задумує в найблизшій будучині видати відозву до мадярського народу.

КРЕМАТОРІЯ У ВІДНІ

У Відні спалено недавно першого мерця в новозбудованій крематорії. Похорони відбулися без похоронних промов і церемоній.

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТСЬКИХ ЦЕНТРАЛЬ

У днях 12—22. січня с. р. відбувся у Празі Надзвичайний Зїзд Центрального Союза Українського Студентства (Цесуса) та Загальні Збори Централі Допомоги Українському Студентству (Цедус'а). В нарадах брало участь 57. делегатів від 15. організацій які заступали 5000 зорганізованих українських студентів Західних Земель України та еміграції. Найважнійшою точкою нарад була реорганізація централь. Як відомо, в наслідок певного ідеольоґічного зріжничковання студентства й видвигнення політичних питань на студентському конгресі в червні 1922 р., не осягнено тоді повного обєднання та як свого рода компромісовий вихід утворено дві централі: організаційну й допомогову. На підставі піврічного досвіду прийшли управи обох централь і все заступлене в них студентство до переконання, що надальше такий стан лишитися не може, та що організаційні, станові інтереси студентства й під сю хвилю надзвичайно критичне матеріяльне положення загалу українського студентства вимагає негайної і якнайсильнійшої координації всеї охочої ще до праці молоді. Тому однозгідним рішенням Зїзду „Цесус'а" і зборів „Цедус'а" переведено злиттє обох дотеперішніх централь в одну, а саме „Центральний Союз Українського Студентства", з тим, що економічний відділ Союза має нести допомогову акцію студентству. У склад перевибраної управи увійшли: голова Союза П. Ган, голови відділів: економічного І. Диків, секретарського П. Деркач, культурно-пресового. А. Дуткевич, звязкового Н. Олесіюк, кромі сих референти до поодиноких відділів. Попри переведену реорганізацію союза переведену реорганізацію союза переведено Зїздом ряд резолюцій, між иншими у справі оподаткования студентства і громадянства в користь тайних шкіл у Львові та якнайскорішого приступлення до видання студентського журналу, якого недостачу вже надто сильно відчувають усі студ. організації.

ВІСТИ З ПОДІЛЛЯ

По урядовим звітам дотичного уряду у Виниці, земля на Поділлю на 1923 рік буде вся обсіяна. Найбільшу вагу кладуть на бураки. Поля, що в м. р. були необсіяні, віддано в аренду. Винницький Господарський Союз дістав багато бурякового насіння з-за кордону і продає їх селянам по дуже низькій ціні.

ВІДКРИТТЄ „ПЕРЕДВИЖНОЇ ШКОЛИ" В УЖГОРОДІ

Свого часу було у „Свободі" що в Ужгороді, на Угорській Руси, утворився з рефератів міністрів шкільництва, хліборобства й санітарного „культурно-прасветітелний камітет", якому дано величезні субвенції й який заанґажував до „роботи" якогось Ашкеназою. Тепер — по півроку соленої платні та поїздок в ріжні сторони — Ашканазе заповів із великою помпою відкриттє „передвижної школи" в міському театрі в Ужгороді. Цікава публика могла оглядати великий віз із кіновою машинерією, що стояв під театром. Віз цей важить 22 метрични сотнарі (2.200 кг), отже де віз зможе заїхати?

На сцені стоїть театр маріонеток (ляльковий) з неграмотною написею: „СОРОЧИНСКАЯ ЯРМОРКА. Н. В. ГОГОL." Засідають на сцені представники рефератів, члени комітету. Саля заповняється ріжною публикою, між якою чимало „руских".

Отвирає засідання голова комітету „галіцкій русскій" суддя Могильницький. Зясовує коротко історію комітету, дякує державі за поміч, а вкінці бе поклони перед Ашкеназим, що він зумів завоювати празькі міністерства та місцеві власти.

Ашкеназе говорить (на чисто московській мові). Подає, що мається на приміті в найблизшій будучині заложити ще 3 такі школи, а потім більше.

Як лиш він скінчив, встає на салі молодий поет Гренджа-Донський та заявляє, що він нічого не розуміє, бо говориться на чужій мові. Й домагається говорити такою мовою, щоби нарід її міг зрозуміти. За ним відзиваються численні голоси. Голова Могильницкий утихомирює по московськи, а потім по українськи. Представник шкільного реферату зачинає по московськи, але в наслідок протестів переходить на українське (бо він же наш земляк із Хотина в Бесарабії Кирило Коханий).

По його промові, яку сильно оплескують „русскіе", зачинає знов говорити Ашкеназе, але йому не дають говорити крики: „Не розуміємо, говоріть по руськи". Він лиш коротко каже, що опісля театром вони будуть удавати розривку селянам серед научних фільмів. Каже піднести лиш завісу і показується ряд повішених ляльок, але говорити вже не відважується.

Потім виставляють два фільми з американського господарства (садження, різання і симавлювання дерева), плекання грушок і одна комедійка. Написи чеські. Хто і на якій мові буде давати пояснення дядькам, комітет не дає пояснення. Потім все розходиться.

Вражало сильно, що не появилися лідери руського громадянства і не запротестували проти дальшого експериментовання на кошт Підкарп. Руси, але мусіла це зробити молодь.

МОСКОВСЬКА ЦЕРКОВ ВЕРТАЄ ДО РИМУ

Патріярх Тихон і Московське священство є за злукою церков.

БЕРЛИН, 8-го марата. — В теперішню хвилину ведуться вельми поважні переговори, в яких беруть участь з одної сторони найвисші представники московської православної церкви а з другої представники Ватикану. Переговори мають в коротці скінчитися признанием московською церквою авторітету папи; це має бути перший крок на дорозі злуки православної церкви з католицькою.

Висші католицькі круги Німеччини помагають сій справи Римський Папа який говорить вже кількома мовами, тепер став вивчатися московського язика, щоб міг лекше студіювати церковні книги, писані старославянською мовою.

Московські представники, які остають в тісних взаєминах з головою московської православної церкви, патріярхом Тихоном, заявляють, що цей нослідний заявився за злукою обох церков і в короткім часі має вибратися особисто до Риму в ціли ведення особисто дальших переговорів. Патріярх Тихон находиться в теперішню хвилину під домашним арештом большевицьких власте за ставленне опору в часі переводженого большевиками обкрадання церков; він однак дістав запевненне, що кождої хвилини дістане дозвіл на виїзд за границі. Росії

Наслідком відділення московської церкви від держави та наслідком цего, що нестало цій церкві одинокої піддержки, яка й держала при життю, іменно царату, в цій церкві наступила цілковита дизорганізація. Тихон набрав переконання, що серед теперішних обставин немислимо московській православній церкві вдержатися дальше своїми власними силами. Союз з Ватиканом і католицькою Церквою — після розумовання Тихона — не тільки піднесе морально вартість православія, але католицька дисципліна приведе до реорганізації московської церкви і викличе новий релігійний запал серед московських мас. Злука має мати вигляд унії, то значить, московська церков задержить всі свої обрядові особенности.

Все вище московське духовенство вельми піддержує галму унії з Римом.

КІЛЬКО ЛІТ НАШОМУ СОНЦЮ?

Найбільше компетентний в цьому питанню спеціяліст професор, д-р Нернст, обчисляє в цей спосіб вік нашого сонця. Зміни в хемічнім складі урану, цього високо атомового пертия, що доходять аж до олова, дають нам певні дані до обчислення віку землі. Цей радіоактивний розклад, є неби космічним годинником, який показує нам що земля принайменше від 1500 міліонів літ має тверду кору. З утворенням її сонце вже мусіло значно зменшитися, а його вік як старшої звізди мусить бути далеко більший. Минимум віку сонця можна приняти 2.000 міліонів літ, а за максімум його віку приймає Нернст на підставі обчислень 3 міліярди літ і доказує, що повинно воно ще світити своїм планетам лиш 400 міліонів літ. Значить; нашому сонцю булоби вже 3 міліярди літ дотепер. Коли правдиві обчислення цего учевого, то скорого „кінця світа" нам покищо надіятися нема причини.

АЛІЯНТСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ АМБАСАДОРІВ ПЕРЕДАЛА СВОЇМ ПРАВИТЕЛЬСТВАМ ПОСТАНОВУ ПРО ВІДДАЧУ ГАЛИЧИНИ ПОЛЬЩІ

ПАРИЖ, 16. марта. — Аліянтська Конференція Амбасадорів передала свою ухвалу про признання Польщі риської границі і „віддачу" їй кромі бувших західних земель Росії також Східної Галичини, своїм правительствам, які безперечно приймуть сю постанову до відома.

Замітка. — Ся телеграма вказує, що телеграма з Парижа, з дня 15. с. м., котра повідомляла, що Конференція Амбасадорів здержала ще справу вирішення державної приналежности Східної Галичини, є неправдива.

Длятого вістку про віддачу аліянтами української Галичини в польську неволю треба приняти за правдиву.

ЕВРОПА ВВАЖАЄ „ВІДДАЧУ" СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ПОЛЬЩІ УДАРОМ ДЛЯ ВИЛСОНА І АМЕРИКАНСЬКОЇ ПУБЛИКИ, ПРИХИЛЬНОЇ ЛІЗІ НАРОДІВ

ПАРИЖ, 16. марта. — Постанова аліянтської Конференції Амбасадорів, якою визначено границю Східної Галичини згідно з домаганнями Польщі, не жdouчи на правного заступника Галичини, бувшого американського державного секретаря Бейнбриджа Колбі, вважають тут за удар для його спільника, бувшого президента Вилсона, і для американської публичної опінії, що прихильно ставиться до Ліги Народів.

Українці зробили були умову з Вудровом Вилсоном і Бейнбриджем Колбі в серпні, 1922, щоби заступали справу Східної Галичини. Колбі приїхав був до Англії в жовтні, 1922, і там запевнив його лорд Роберт Сесил і лорд Корзон, що він буде могти заступати сю справу перед Конференцією Амбасадорів. Одначе Конференція вчера відказалася ждати на приїзд Колбія і вирішила справу Східної Галичини, не переслухавши її представника.

Европейська преса широко пише про сю справу, вказуючи на те, що Конференція Амбасадорів зігнорувала Бейнбриджа Колбі.

ПОЛЬСЬКЕ САМОДУРСТВО

ВАРШАВА, 16. марта. — Польський премієр генерал Сікорський виголосив учера в соймі промову з приводу ухвали аліянтської Конференції Амбасадорів про східну границю Польщі, і заявив, що польське правительство запевнює українському населенню у „східній малопольщі" всі права і привілеї... польських горожан.

НІМЦІ ВЕДУТЬ БОРОТЬБУ ПРОТИ ФРАНЦУСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ПРИ ПОМОЧІ САБОТАЖУ

ДІССЕЛДОРФ, Німеччина, 16. марта. — Нині в німецькій окупованій території Німці ушкодили зелізничий шлях коло Тревес в Надренщині. Із за ушкодження шляху вискочив із шин поїзд, яким їхало військо. В катастрофі згинуло трох зелізничників і один жовнір.

Се був тільки один з поважних випадків саботажу в ріжних частях Німеччини під французькою окупацією.

Другим випадком насили було висадженне динамітом зелізничого моста над рікою Калкум між містами Дуісбург і Дісселдорф. Се була перша подія, що Німці при саботажі вжили успішно динаміту. Виконавці стріляли на французьку патрулю, але нікого не вбили.

Коло міста Кобленц Німці перетяли і знищили три милі телеграфічного і телефонічного каблю, в якому було 14 важних військових дротів. Французи заявляють, що візьме їм шість місяців направити сю шкоду.

На зелізничій стації Відав кинули Німці бомбу, але спричинили тільки невелику шкоду.

Франція вислала до Рурщини нових 15,000 війска. Бельгія вислала 5,000 війска, яке заступить 5,000 Бельгійців, котрі відійдуть з Рурщини.

ФРАНЦІЯ ВІРИТЬ, ЩО НІМЕЧЧИНА ДАСТЬ ПОЧИН ДО ПЕРЕГОВОРІВ

ПАРИЖ, 16. марта. — Французьке міністерство заграничних справ заявило, що почин до перемирних переговорів мусить вийти від Німеччини, але видно, що Німеччина ще не готова до мира, коли досі не дає почину. Французи вірять, що Німеччина ще не готова до переговорів, але вона скорше буде готова ніж Франція, бо в Німеччині вже безробітте а у Франції немає безробіття.

ФРАНЦУЗИ ПРОГАНЯЮТЬ ТИСЯЧІ РОДИН НІМЕЦЬКИХ РОБІТНИКІВ З ЇХ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

КОБЛЕНЦ, Німеччина, 16. марта. — Німці обчисляють, що Французи прогнали з окупованої ними Надренщини 1,084 Німців. З того в останніх тільки двох днях вислали відтам 225 німецьких горожан. Сі прогнані з рідних сторін Німці се переважно почтовці, митовці й учителі.

В окрузі Людвіксгафен видала французька окупаційна влада 1,500 родинам німецьких зелізничників, щоби до 4 днів опустили рідні сторони і винеслись поза межі окупованої землі.

ФРАНЦІЯ НЕ ДІСТАНЕ МИТА

ДІССЕЛДОРФ, Німеччина, 16. марта. — Міжаліянтська комісія рішила видати фарби, ріжні хемічні, шовкові, вовняні та бавовняні вироби і шовки та всяку машинерію, якої тут накупили Американці, Англійці і Голяндці на суму кількох міліонів долярів ще перед окупацією Рурщини, без окремих митових оплат.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПО ЗАКОНУ ВІДПЛАТИ.

Коли по невдачі Німеччини осеню, 1918-ого року, встала Польща з вікової неволі, Україна вже істнувала яко самостійна держава.

Польща ще тоді не мала відваги посягати на Холмщину, бо там сягала влада гетьмана Скоропадського. А вже про Галичину навіть не думала. Заявив се навіть перший польський премієр др. Андрій Морачевський.

Але не так зі зростом польської сили, як З УПАДКОМ УКРАЇНСЬКОЇ СИЛИ зачали зростати польські апетити на українські землі.

Ще з початком мая, 1919, тодішній польський премієр Ґнат Падеревський дав Вилсонови слово чести, що здержить напад на українську Східну Галичину, але в половині мая тогосамого року сей напад виконав, а небаром у польському соймі у Варшаві вже говорив про сей нападений край як про часть Польщі і обіцював йому польську „автономію".

Опісля сила української держави щораз то впадала і маліла, аж поки московські большевики її цілком не знищили.

Се використала вічно лицемірна і злодійська Польща. Вона далі нападала на Україну, поки не загарбала і Холмщини і Галичини і Полісся і західної Волині. Аж тоді примирилась, а московські большевики їй сей забір підписали.

Доконала Польща злочину на живому тілі України. Допустилась такогосамого злочину і на Білоруси та на Литві. З розбою і злочину вона хоче створити свою велику державу і царствованнє на заході Східної Европи.

Але се буде не довге царствованнє.

Через українську легкодушність і большевицький наїзд хвилево упала українська держава і українська сила. Лише З ХВИЛЕВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ БЕЗСИЛЬНОСТИ виросла польська імперія.

Ся безсильність скоро скінчиться і знову обновиться українська держава, а біля неї і біля обновленої Білоруси ПОЛЬСЬКА ІМПЕРІЯ НЕ МОЖЕ ІСТНУВАТИ.

За злочин мусить прийти і певно прийде відплата, по закону відплати. А тоді Польща зложить такусаму заяву, як зложила була осеню, 1918, і буде малою і скормною, як була тоді, і як їй належиться.

ПРОТЕСТИ ПРОТИ ВІДДАЧІ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЧИНИ ПОЛЬЩІ.

Дня 15. с. м. Обєднаннє вислало отсі протестаційні телеграми:

Hon. Charles Evans Hughes,
Secretary of State,
Washington, D. C.

We hear the astounding news about the allotment of Galicia to Poland. Is the voice of the population of that country to be disregarded? Can America do nothing to save the Ukrainians from their most bitter tyrants?

United Ukrainian Organizations of America,
representing five hundred thousand Ukrainian residents from Eastern Galicia.
Rev. Leo Lewicky, President.
Theo. Hrycey, Secretary.

Council of Ambassadors,
Paris, France.

The decision of Council of Ambassadors to allot Galicia to Poland has provoked an unprecedented indignation among the Ukrainian colonies in the United States. By this act all semblance of international justice has been put to shame. The Ukrainians all over the world regard your decision as a challenge. At present we protest against the settlement.

United Ukrainian Organizations of America,
representing five hundred thousand Ukrainian residents from Eastern Galicia.
Rev. Leo Lewicky, President.
Theo. Hrycey, Secretary.

Тогосамого дня вислала Українська Ліґа Американських Горожан отсю протестаційну телеграму:

Hon. Charles Evans Hughes,
Secretary of State,
Washington, D. C.

Honored Sir:

Dispatches inform that the Council of Ambassadors have approved a Polish boundary drawn by Poles and Bolshevists to include the free land of Eastern Galicia and subject her noble and long suffering inhabitants to the reimposition of the intolerable Polish yoke. In the name of justice and humanity your fellow citizens of Ukrainian Extraction in every part of the United States implore from you the protest which will check the consummation of this unspeakable wrong.

League of American Citizens of Ukrainian Extraction in United States

САМІ В СОБІ!

Поміж нами ю невелика частина людий, які ніяк не хотять звати себе Українцями. Одні із них звуть себе Русинами, другі Руснаками, а треті таки прями „русскими". Буває навіть таке чудовище, що наш чоловік подає себе за Грека, хоча ні однісенького грецького слова не розуміє. А зве себе тому „Ґріком", що наш обряд звуть „греко-католицьким"!

Усі ті „раскольники", хоч не годяться поміж собою, однак мають цю спільну познаку, що ненавидять слів Українець, Україна, український. Перед війною їх головачі були плачені московським урядом, який видавав великанські суми, щоби тільки раз на все прикувати Україну і український народ до великоруської держави. У теперішну пору роблять це саме російські большевики, які переймають щораз більше усі традиції політики російських царів. Давніще московські аґенти брали платню із царської каси, а нині із каси комісарів...

Богацтво України є нашим нещастем. Лакомі сусіди рвуть українську землю на шматки; — кождий після змоги. Найдужша Московщина держить під собою три четвертині, а менші злодії, як Польща і Румунія — решту.

Тільки малесенький кусень землі і народу не зіставав забраний розбоєм, а прилучився добровільне до чеської републики.

Людці, які беруть платню від ворогів, є зрадниками, яким належиться кулька або шнурок. Тих „господарів" і „комісарів" ми не беремося переконувати, бо це люди пропащі, які запродали свою совість. Але нам шкода того народу, який задурманений москвофільством, є певний, що тільки він бачить правду, а всі, що звуть себе Українцями то відступники від народної бувальщини, від історичної традиції. Оттим-то характерним, але збаламученим людям, ми хочемо вияснити, що назва „Україна — Українці" це не видумка Ляхів або Австрії, але імя усього нашого народа, яке він сам собі створив, приняв і затвердив.

Москвофільські провідники товчуть на всіх зборах та по усіх своїх книжках та часописах, що Українці сповнили злочин, коли покинули стару назв у „Русь — Русин", а приняли нову „Україна — Українець".

На це відповідь наша ось яка: Нічо на світі не стоїть на місці. Ціла вселенна у безвпиннім русі і безнастанній переміні. Перемінюються люди, зміняються народи. Мова, звичаї, ціла культура націй підлягає тому самому законові об переміні. І так само, як усі другі національні признаки, так і порекла народів перемінюються.

Возьмім нинішних Німців. Тепер вони звуть себе Дайтшен, але давніща їх назва Ґермани, Тевтони, Ґоти.

Французи звали себе колись Франками і Ґаллями.

Назва „Італія — Італійці" походить допевра з минувшого століття, бо передше вони не мали спільної національної назви. Були Ломбардці, Венеціяни, Калябрийці, Медіолянці і т. д., а назву „Італійці" приняли аж тоді, коли створили італійську державу.

Назва „Англійці" також дуже нова. Єще і тепер вживається назви Британець, а в давнину були там Сакси, Кельти, Шкоти, Нормани і т. д.

Оттак і Українці не мали давніще одної спільної назви. Поодинокі українські племена звали себе ріжними прозвами, як ось: Поляни, Деревляни, Дулиби, Кривичі і т. д. Наші предки, які жили по цім і другім боці Бескида і загалом в нинішній Галичині — звали себе „Білі Хорвати".

Деякі історики кажуть, що найдавніще імя, яке подають у переказах про наш нарід, було Анти.

Назва Русь, Русин не є найдавніща і не є корінно наша. Переказують, що у Скандинавії жило колись племя Русів із народу Варягів. Та дружина варяжсько-руська зайшла була в околиці нинішного Київа і підбила собі тодішних українських Полян, які там жили. Вони мали збудувати нинішню столицю України, Київ. Добрі воіни і розумні впорядчики, вони скоро зорґанізували сильну владу і мало-помалу злучили усі українські племена в одну державу, якій надали спільну назву: Русь.

Та проте і та Русь поділилася на кілька частий, як ось Червона, Чорна, Біла Русь і т. п.

Мусимо тепер росказати, відки і як повстала Московщина або Великорущина. По нинішний день це питаннє покутує у деяких головах і не находить ясної розвязки. Є ще люди, які міркують, що Москалі або Великороси це оден нарід із нами. Подивімся тільки уважно в історію, а побачимо, чи це правда.

Яких 800 літ назад почалася українська еміґрація з полудня на північ. Тоту еміґрацію не спричинила біда, але буйна душа нашої молоди, яка шукала пригод. Історія записала імя Андрея Боголюбського, як провідника одного із тих виходів. Він походив із київських князів, а не могучи добитися великокняжого престола, пішов на „сівер", щоб добути слави і влади. Переказують про нього, що він вернув відтак із ватагами еміґрантів назад у рідні сторони, та що він спалив і зруйнував Київ. Відтак він подався знова на еміґрацію, де зіставав володарем — кажуть весьми боговійним і людяним. Смерть його була вельми трагічна. Проти нього счинили заговор, у якім він помер страшною смертию з рук якогось революціонера — Жида.

Оттота еміґрація і реемiґрація тревала аж до часу татарських нападів. Татарське лихоліттє перетяло усю звязь поміжи північчю і півднем.

Українські хлопці-еміґранти не мали змоги ні до краю вернути, ані спровадити відти нікого. Проте вони остали в чужім краю і поженилися з тамошними дівчатами. А жили там тоді ріжні народи монгольського походження, як Мордви, Фіни, Череміси і т. п. Ці півдикі народи переняли згодом мову і звичаї малої, але культурної української еміґрації. Але через це, що через кількасот років не було ніякої комунікації із матерним краєм, длятого на протязі тих кількох віків і мова і обичаї на півночі уложилися цілком инакше, чим у нашій корінній батьківщині. Коли до цього завважимо, що української крови вмішалося тільки невеликий відсоток, що у великанській перевазі остала кров Монґолів, тоді зрозуміємо легко, чому Московщина є нам тільки далекий свояк, а ніколи це саме, що ми. Їх зверхна подоба, їх ноша, їда, співанки приповідки, звичаї, хатня обстанова, їх громадські погляди, їх думки про життя, їх віра, їх склінність до комунізму — усьо вказує, що це недавні потомки азійських кочівників, які щойно вчера научилися хліборобства і ґаздівки від українських еміґрантів. Москалі все ще пахнуть шатрами і все ще готові до сліпого послуху своїм ватажкам, як колись їх діди корилися начальникам своїх племен і родів. Ріжниця поміж „Великоросами" і Українцями така, що ми є здавна осіле, европейське племя хліборобів, а вони потомки недавних зайдів з Азії, із дрібною примішкою української культури та крови.

Коли добавимо, що Американці вважають себе за окремий нарід від Англійців, хоча тільки недавно виеміґрували з матерного краю, то о скільки більше право маємо ми бути окремим народом і мати свою окрему державу!

Відкиж узялася назва „Україна"?

Ця назва дуже стара, а зачали її вживати найперше на цілім Придніпровю. Усьо наше козацтво знало тільки під цим іменем свою „отчизну", додаючи подекуди ще і стару назву у злуці слів „Русь-Україна".

На кождий спосіб це імя нашої батьківщини має свій власний, український корінь „край". Слово „Русь" занесене безумовно чужими людьми, бо ми ніяк негодні розчовпати, що воно значить. Натомісць слово „Україна" чисто наше. Воно може значити прямо це саме, що і „край".

Коли наш чоловік прийшов у чужу сторону, він росповідав, що там „у краю" він має рідню, ґаздівку і т. п.

От і з цього стали говорити другі люди — це Українець, а нашу землю називати „Україна".

Не забудьмо і того, що давніще ми, в Галичині, звалися „Білими Хорватами", прийміли нову назву „Русь" також із Придніпровя. У тім і вся суть! Куди похилилося девять пайок нашого народу, туди мусимо податись і ми. Девять частий нашого народу звуть себе з давен- давна Українцями!

Хто з нас не памятає, як ще недавно наш чоловік не умів себе ніяк назвати, а звав себе „христенином". У нас не було національної свідомости — от і всьо! Аж тепер ми побачили наш край і нарід у всій його силі. Ми узріли, що **наша земля майже така велика, як Франція і Німеччина разом. Ми увиділи, що вона така богата, що такої другої на світі нема. Ми доконалися, що нас, Українців, є близько пятьдесять міліонів. Ми провірили нашу бувальщину і найшли, що ми престарий, дуже культурний нарід, осілий на тім самім просторі від безпамятних часів.**

Ми довідалися з здивованнєм, що наші предки оборонили цілу Европу много разів від навали азійських хижаків. Ми дочиталися, що наші прадіди знищили дикі орди Печенігів, Половців, Хазарів, Чорних Клобуків і инших. Ми здержали полчища Джінґіс-Хана, хоча програли битву під Калкою. Наші козаки підорвали силу Туркам і Татарам. Ми потомки славного, хороброго героїчного народу.

Без хвальби і без пересади, **нема у світі другого народу, щоби показав тільки відваги, завзяття і правдивої культури, що Українці.**

Усьо, чого нам треба, то цього, щоб далі іти слідом нашої історії. **Начхать нам на хамські осуди ляцьких та московських фальшівників історії.**

Наша славна бувальщина записана у старих курґанах, у вістових насипах, у тисячах могил. Немов розсипані перли оттак порозсипувані славні діла нашого великого роду. Хто з'уміє їх зібрати і звязати разом, то із того вийде такий богатий жемчуг, що покриє славою усю Україну і Її народ.

Ляхи, Москалі, Румуни це варвари супроти нашої мунувшини і нас. Нам нема чого завидіти в нікого!

Коби тільки добути волю, коби тільки так присмирити ворогів, щоби нас лишили в спокою! За короткий час ми зрівнаємося з усіми культурними народами, бо **у нас є природна здібність, природні богацтва і велика культурна спадщина. Наш нарід мусить бути і буде одним із найсвітлійших і наймогучійших у світі!**

Марко Проклятий.

СУПОКІЙ.

Супокій — святеє діло
В супокійнії часи,
Та як в час війни та бою
Ти зовеш до супокою, —
Зрадник або трус єси!

Та коли народи в згоді
Враз працюють, щоб природі
Вирвать тайну не одну,
В тьму життя влить світла досить, —
Горе тому, хто підносить
Самовільную війну.

Та коли в робучу пору
В нашу хату і комору
Закрадаєсь лиходій,
Щоб здабуток наш розкрасти,
Це й на нас кайдани класти, —
Чи й тоді святий спокій?...

І. Франко.

В СПРАВІ ВИСИЛКИ ПРОТЕСТІВ

Телеґрам до аліянтської Конференції Амбасадорів по її останній злочинній ухвалі, розуміється, НЕ ТРЕБА вже посилати.

Натомісць слід посилати телеґрами з протестами проти сього злочинного замаху на людські права 4-міліонового українського народу Східної Галичини, до американського правительства, якого попередниця (адміністрація Вилсона) приложила до сього свою руку, і до аліянтських амбасадорів у Вашингтоні.

Сі телеґрами тепер нічого не поможуть, але нехай знає світ і ті, що підписують ярмо на народи, що живі народи спокійно і добровільно на себе того соромного ярма не дадуть наложити, але приймають визов насильників і будуть вести боротьбу аж до побіди.

НА ЗЛОБУ ДНЯ.

(Кореспонденція зі Львова).

Є вона тепер в моді. Старе й молоде, в місті і на селі говорить тільки про ню. Про цю всесильну паню, що з приходом Польщі до нашого краю, всевладно захопила всіх в свої руки. Мов кліщами давить кожного. І то що дня. Невпинно сушить мозок в день, а в ночи відганяє сон. Кінця її панованню не видко. І це найгірше всіх лякає.

Вродилася вона в Варшаві. Разом з польською владою, Ішла вслід за нею. Спершу була мізерна, непомітна. Хіхто на ню не звертав уваги. Згодом одначе почала рости. Росла швидко, бо постійно товаришила великодержавним апетитам Польщі і внутрішньому її безладдю. З кожним днем ставала більшою, сильнійшою — і помітнійшою. Накінець про неї заговорили.

Заговорили всі, бо вдарила всіх відразу.

Негайно її охрестили. Назвали ріжно, залежно від свого відношення до неї „спекуляція", „паскарство", „дрожизна".

Як видно пані ця, це чистокровна полька. На землицю нашу прийшла разом з польським насильством. Розташувалась в нас краще як в своїй „ойчизьнє". А тому про неї думаємо.

Думає кожен з нас на свій спосіб.

На селі думають, чому найпотрібнійші річи як сіль, нафта, сірники, цукор, обува, одежа, від осени дотепер здорожіли в десятеро. Візьмім цифри:

Сіль, що коштувала в жовтни 80 мп. за кґ., в лютому 800 мп., нафта з 150 мп. підскочила до 1500 мп. за літру, цукор з 800 мп. за кґ. на 5000 мп., черевики з 10,000 мп. за пару на 120,000 мп., а метер найпліхшої матерії, що в жовтни коштував 4,000 мп., платиться зараз 30.000 з чубком.

І так далі без кінця і краю!

В місті жахаються, що пшениця, жито, ячмінь, бараболя, мясо, яйця, набіл і т. и. ростуть мов на дріжджах. Знова цифри:

Пшениця з 150,000 мп. за 100 кґ. виросла до 180,000 мп., жито з 11,000 мп. до 130,000 мп., кґ. хліба з 300 мп. піднявся до 2,000 мп., мясо з 400 мп. за кґ. до 5,000 мп., яйце з 30 мп. за штуку до 400 мп., масло з 1,500 мп. за кґ. до 30,000 мп. і т. д. Рівнобіжно з мануфектурою.

Кожен день, кожна година приносе нові ціни. А все вищі від попередніх. Неначе в Совдепії.

Тому терпимо від цеї польської пані всі.

На селі терпить селянство, особливо біднійше, бо не може настарчити гроша на своє прожиття. Заробити ніде, а поки роздобуде гроша так за його не купить вже цього, що загадав перед пару днями. Постійна, щоденна скачка цін унеможливлює йому як небудь зводити кінці свойого господарства до купи. І він кожного дня біднiє.

Богато знова наших селян терпить від спадку польської марки в иньший спосіб:

Продавши що-небудь „з грубшого" в місті, примiром корову, коня, чи що иншого з худоби, або збіжа, по традиційним звичаям своїх дідів, кладе він гроші глубоко в скриню, мовляв: „Хай лежать. Скоро буду в місті куплю що мені треба". Слідуючого вже торгу чухає він одначе потилицю, бо „дурний був", що не купив зараз потрібної річи. За тиждень підскочили ціни на все і за означені гроші він її вже не купить.

В місті робітництвом і інтеліґенція під бревном шаліючої дороговизни не живуть, а животіють. Гірше як на селі. Бо коли на селі більшість харчевих продукті ввитворюють самі, то в місті найменьшу дрібницю треба купити. Купують за марки. А що вона швидче падає, чим підходе підвишка пенсії, то ріжницю цю покривають своєю нуждою: треба відмовити собі нині мяса, завтра молока, позавтра хліба, а там ще чого і т. д. Ходити в подертих черевиках, мріяти про теплий зимовий плащ, побожно зітхати до нових штанів на віконних виставах в склепі, латати старий літний плащ з довоєнних ще часів, згадувати „не злим тихим словом" монету небішки Австрії і т. д.

„Бо то, пане, колись, коли чоловік дістав місячну пенсію, скажім 100 корон, то тепер й за мілійон того не купить" — переконує Вас урядник.

І його правда.

Щоб скупо прожити родині в Ф душ, треба біля півтора мiліона в місяць. Це тепер тільки. Що буде за місяць — Богу одному відомо. Напевно сума ця буде за мала. А „власть імущі" видають трету частину тільки. Пересічна пенсія виносе від 300—600 тисяч марок польських місячно. Не треба казати, як сxне голова неодному сердезі при залагоджуванню місячного свойого бюджету. Хто спритнійший і гнучкої вдачі, той (коли він на польській службі), помагає собі хабарництвом. Кажучи отверто мусить шахрувати і красти. А звідціль внутрішня анархія, що викликує сильнійшу дороговизну.

Росте вона в нескінченість. Сміється з роспучливих заходів польського уряду. На кождий проєкт, плян чи захід на її згубу, відповідає новою хвилею дороговизни. Цим підкопує всіх. За виїмком паскарів і біржевиків чорної біржи.

Ці дві останні кляси людської породи почуваються тепер чудово. Як риба на глибокій воді. „Ні орючи ні сіючи" щодня збирають — кажучи язиком сусідського, а невтрального племени — „мельони" (мілійони). А тому декотрі польські патріоти називають їх „істном плягом паньства польскеґо". Вбачають в них „пшичинен нешченсьця дрожизнянеґо". Не довиджують сердеги, що самі їхні державні порядки змушують щораз більше число до „паскування" або „спекуляції".

На днях стрінув я на улици товариша. Колись кінчали разом середню школу. В війні розгубилися.

— Гаразд!

— Гаразд! — відповідаю.

— Що тут робиш? — питає.

— А що-ж відказую — студiюю.

— І хочеться тобі морочити голову. Однаково голодуватимеш зі студіями, як без студій. Тепер инший „дух часу". Торговля, пасок — оце тепер на порядку дня. Будеш тоді ситим, одягненим, а не вічно голодним жебраком „алчущим" місячного „подаянія".

— А ти що робиш? — питаю.

— Рік студіював, а тепер взявся до торговлі. Купую і перепродую, що попаде під руки. Збіже, одежу, обуву, що найдеться!

— І заробляєш що?

— Богато навіть. Інколи й 50,000 в день. А робота легка. Примiром в часі торгу закуповую збіже на ринку або на селі і перепродую в склепі. Зароблю тоді чимало. А деколи вкажу тільки, де можна набути якусь річ і за це дістаю добре баришівне.

Ми розпращалися.

Ні — думаю я — не зугарний я до такого життя. Воно пригадує мені „совдепію". Там півроку торгував я цвяхами, замками, підковами, олівцями й іншою ріжною бідою, ратуючись перед голодовою смертю. А все таки мусів продати послідні добрі штани, а вподертих утікати за кордон. Іншого виходу не було.

Невже і тут так буде?!

Львів, 21. лютого, 1923.

Василь Білинський.

РОГАТИН.

Старе наше місто Рогатин, дуже старе! Хто зна, чи не ровесник воно нашому старенькому Галичеві, славній столиці галицького князівства.

На це вказує й сама назва Рогатин. Всі міста, що мають окінчення „тин", це найстарші міста у нас — ось як пр. Снятин, Стрятин, Пирятин, Борятин і и. Тепер на Великій Україні називають тином пліт, а в давнину під цею назвою розуміли місто укріплене частоколом і ровами, цебто це саме що й „город".

Про старинність нашого міста говорить не тільки сама назва. але й це, що вколо міста находимо памятки з давної давнини, ще з поганських часів як ось у Підгороддi камінь, як здогадується парох Підгороддя о. Кінасевич, це статуя Велеса. а в селі Руді викопалини з гальштадської доби.

Та на жаль не маємо доказів про істнування вже тоді „города Рогатина": Одно певне, що вже в цих прастарих часах плило тут людське життя.

Всеж таки й памятки довкола Рогатина й сама назва говорить нам, що це одно з найстарших міст нашої землі. В самому місті таких памяток не найти, бо місто, осередок торговлі й усякого руху, всякі памятки давнини. коли нема кому їх зберігати, скоро нищить. щоби зробити місце новому.

У перше згадується Рогатин враз із іншими галицькими містами щойно в 1366. р. в трансакції з польським королем. Вдруге в р. 1373, коли вилічується городи, що належали до князя Володислава Опольського.

Після „Act-ів grodzk-их ziemsk-их у Архіві Бернардинів у Львові (Том V. прим. 1875 стор. 130) перед р. 1444 був власником Рогатина Volsko de Rohatyn (мусить це бути якесь перекручене славянське імя: Володар, Володко?) De Rohatyn це по нашому буде з роду Рогатинських. Можна здогадуватися. що рід Рогатинських мусів бути давніше вже власником Рогатина, бо инакше мавби назвиско не від Рогатина, а від якоїсь иньшої місцевости.

Польський хронікар Кромер згадує, що в р. 1200 мав у Рогатині осідок архимандрит, отже Рогатин залічувався до поважніших міст.

Правда. хроніка рогатинського костела каже, що Рогатин заложив Отга де Ходеч, чи то так перемінив село Филиповичі на місто. Малоб це статися коло р. 1415. Та горі наведені дані перечать цьому. а й грамота Отги де Ходеча без почaтки. Можнаб ніби так розуміти. як писали наші літописці, що цей або князь „заложи град такий то а такий, який уже давно перед ним істнував — а „заложи град" значило тільки що: збудував укріплення.

А зміст письма Отьги де Ходеча такий: „Отга де Ходеч, воєвода Сандомірський, Львівський, Галицький, Снятинський, Коломийський і Любачівський, ґенеральний староста. власник міста Рогатина всім і кождому з окрема. якого вони стану й кондиції не булиби. на тепер і на будучі часи відомо чинимо, що славутні Проконсуль і Консулі міста Рогатина явилися перед нами з проханням затвердити показаний привілей, виставлений у р. 1432, тодішним паном і власником Рогатина Волчком Прислужец, після котрого то привілея тойже своїми ґрунтами Филиповичі розпоряджує, а ці ґрунти стикаються з потоком Бабинка. Отга де Ходеч затверджує цей привілей.

Вже й із цього привилею видко, що місто вже істнувало перед Отгою де Ходеч, коли мало привілей від попередного власника Волчка Прислужеця та правда — вся ця грамота Отги де Ходеча непевна, бо вона без дати й без печатки. А в давнину такі грамоти в потребі частенько підроблялися, от хочби згадати грамоти князя Льва Даниловича.

Із хроніки рогатиського костела „Liber memorabilium" довідуємося під р. 1487, що Отга де Ходеч як безпотомний в р. 1509 подарував свої добра польському королеві, а собі запевнив тільки доживіття.

Від цього часу Рогатин перейшов на королівські добра (regale) й звався вже королівським містом. Так і зветься до сьогодні.

Та не довго був Рогатин під польським королем. Із вільного міщанства король не мав таких користей і заміняв його з князем Антоном Любомірським і його жінкою Софією з роду граф. Красінських на багатий у соляні жерела Добромиль. Князь Любомірський обняв Рогатин у посідання зараз по смерти Отги де Ходеча. Рід Красінських дістав Рогатин у посідання щойно перед р. 1794 (Хроніка Formular.) Там на стороні 27 згадується Осип і Катерина ґрафи Красінські, як власники Нового Рогатина.

Цікаве тут словечко „нового." Виходилоб, що може й справді давній Рогатин був пожежою або якимось нападом знищений, а побіч нього повстало нове місто. І хіба його заснував Отга де Ходеч?

Як згадано горі, вже сама назва Рога—тин значить укріплене місто. Можемо собі в нашій уяві представити, що в давну давнину дав йому початок якийсь боярин, чи то князь Рог і обвів його для оборони „тином". Та це тільки уява, фантазія. Досить, що сама назва говорить нам, що місто наше дуже давне. може ще й поганські часи тямить (знахідки поганських божищ, цвинтарища в околицях Рогатина — про що вже згадувано горі) та писменних доказів на це не маємо. Не любили наші предки й пізніще всего записувати, а в дохристіянських часах то й не могли. Та що нам дивуватися давнині. От і головне жерело нашої статті це хроніка, праця однієї людини. І на цьому стало. Дальше ніхто ні пером не рушив, хоч автор на кінці своєї праці каже: „Кінчу цю книгу, посвячену Церкві Рогатинської Пресвятої Діви Марії й передаю її Старшині Церковного Рогатинського Брацтва," так для передання будучині, як і до вписування в неї дальших важніщих подій, що малиб вплив на права церкви й брацтва. Автор Дмитро Біленький, емер. настоятель податк. уряду покінчав свою хроніку в 1878 р. Чиж від цього часу аж до сьогодні не сталося нiщо важного в церкві, в Брацтві та в Рогатині. А чистого паперу в книзі дуже богато. Байдужність, тай тільки! Та вернім до теми.

Наш Рогатин мусив бути від початків укріпленим городом, бо після історичних вістей він іздавна був торговим містом. а по упадку Галича осередком торговлі між Сходом і Заходом. Певно. як це вже зазначено горі, ці укріплення були зразу деревяний „тин" (частокіл) та рови й вали. І так було ще й у XV. і XVI. столітті, бо описи таких укріплень Рогатина оставили нам чужинці-подорожники із ших століть. До мурованих укріплень змусили власників Рогатина частіші напади Турків, які вживали вже гармат. Останки укріплень і підземні льохи слідні ще й сьогодні. Та їх опис і реконструкцію подамо пізніше.

Щодо населення, то в своїх початках міг Рогатин мати тільки українську народність, та з часом як значіння міста зростало, напливало тут чимало й чужинців та спершу за вкраїнських князів вони мусіли губитися серед українського моря. Аж за польських часів стало напливати сюди більше всяких чужинців: Поляків, Вірмен, Жидів і Німців.

Та все таки переважало тут, як і досі, українське міщанство. хоч через напади Татар і Турків воно дуже зменьшувалося, найбільшеж у рр. 1500 і 1525, коли Рогатин був знищений. а жильців частю забрано в полон.

(З часописі „Рогатинець", Рогатин, Галичина).

ПЕРЕМИШЛЬ.

Перемишль це останнє велике українське місто на заході, передова твердиня української землі на границі з Поляками. За ці західні пограничні землі здавна йшла завзята боротьба між українськими і польськими князями, і давній київський літописець в перші звістці, яку подав про цю боротьбу. згадав і Перемишль, як головне місце сього українського погранича. Під 981 р. записав він похід князя Володимира київського на Ляхів, коли він відібрав від них „Перемишль, Червень і иньші городи". Отсе й перша згадка Перемишля в історичних памятках. Від того часу і на довгі віки Перемишль зістається осередком, коло котрого йде боротьба між Україною а Польщею.

Коли словенські племена розселялися, вони з своїх старих осель ішли на захід і полудне, далеко заганяючися в пусті, або мало залюднені простори. Тоді українські племена зайшли десь аж над Вислу. і потім на довгі віки в памяти народній Висла зісталася границею з Польщею: так ще за Хмельницького. Виговського, Дорошенка Українці добивалися, щоб уся Україна „аж по Вислу" стала свобідною. нікому не підвластною, осібною державою. Але коли на Словян почали натиска з заходу Німці, скоро після розселення словянського, Поляки почали відступати на схід і помішалися на пограничу з Українцями, котрих з початку не було богато в тих сторонах. За ті помішані землі почалася боротьба, коли українські племена почали єднатися в свою державу, а польські в свою. Почалася війна між українськими князями і польськими, а ті й сі, як чия була перевага, окрім тих мішаних земель захоплювали й инші сусідні. За Володимира і Ярослава, київських князів. відбирано ті пограничні землі від Поляків. Після Ярослава в західних українських землях, в Галичині, на Волині і на Підляшу посаджено осібних українських князів, що боронили своїх земель від Поляків. Славний був перемиський князь Володар, правнук Ярослава, що княжив тут трийцять літ, від 1092 — 1124 р.; ціле життя воював він зі сусідами, боронячи своїх земель, і вмів відборонити це західне українське пограниче від Польщі і від Угорщини. Ті одначе не забували свого і при кождій оказії старалися захопити це західне пограниче. Довго не вдавалося це їм — хіба на короткі хвилі. Аж як вимер рід тутешніх українських князів, змовилася Польща з Угорщиною — як не раз і перед тим змовлялися, і в 1340 р. напали на Галичину. Сим разом пощастилося їм. Бояре волинські і галицькі вибрали собі князем литовського княжича Любаржа, і він відборонив від Поляків і Угрів Волинь і Підляше, але Галичина — Львів, Галич, Перемишль — зісталася за Польщею та Угорщиною, а потім таки за польськими королями лишилася.

Тоді прийшли тяжкі часи тутешнім сторонам. Не тільки що вся власть перейшла до Поляків і не давали вони нашим людям ніякого ходу, землі й маєтки собі позабирали, але й таки знущалися попросту над нашими людьми і над тим. що було для них найсвятіще. Таке, напр., оповідають самі польські літописці. 1412 р. приїхав до Перемишля король польський Ягайло. Щоб показатися перед польськими духовними. який то він щирий католик (хоч був на православного охрещений, потім перехрестився), звелів він відібрати Українцям соборну церкву Перемиську св. Івана помуровану з тесаного каміння за князя Володаря, де той сам князь і инші князі та бояре були поховані. Звелів викинути небіциків з гробів і церкву посвятити на католицьку. Гірко плакали тоді Українці, дивлячися на таку наругу, каже польський літописець. До такого упадку дійшли, що тільки плакали...

Коли на Україні почали скріз думати про те, щоби підняти свій нарід з темноти й занедбання, не зісталися й Перемишляне глухими на ті кличі. Вони заложили у себе в 1592 р. брацтво. при нім школу, спровадили собі учителів зі Львова; в тутешніх сторонах було богато дрібної української шляхти, бідної й темної, але принаймні вільної; вона горнулася до своєї віри й народу і з неї чимало повиходило людий замітних в тодішнім українськім житті; славний гетьман Сагайдачний був „з перемиських сторін", з під Самбора і богато инших людий славних. смілих йшло звідти в инші українські землі, щоб боронити їх чи зброєю чи наукою.

Як скінчилося польське панованнє, в 1772 р. і тамошні українські землі перейшли під Австрію, і стало трохи легше в них, а нове правительство почало навіть думати над тим, щоб піднести український нарід, пригнічений Поляками, — Перемишль став замітним огнищем національного життя. Тоді писменних і учених людий було щось трохи тільки між духовенством, і між ними визначався особливо перемиський канонік (простоєрей) Іван Могильницький: він заходиться коло заснування першого просвітного товариства, і воно справді заснувалося в 1816 р.. хоч і не розвинулося добре; він же пише граматику, тримаючися народньої української мови. і книгу в оборону української мови та її уживання в школах і в книжнім писменстві — ця книга його потім не раз передруковувалася, почавши від 1820-ох р. Був славний також другий перемиський канонік Лаврівський і владика Снігурський. що дбали про свій нарід та його освіту. І новійшому українському рухови Перемишль дав чимало завзятих і тамущих робітників.

Перемишль лежить по обох боках річки Сяну, що тече в Вислу і тепер вважається наче гранецею української й польської землі (хоч і тепер ще місцями, особливо в горах Карпатських, українська людність далеко переходить за Сян). Старе місто лежало на правім боці Сяну; тут і тепер міститься все головніще — катедра (собор), що поставили собі Українці на місце забраної від них, і польська катедра, поставлена з розібраної старої української катедри. Тут величезна українська гімназія, яку собі Українці виборoли в Галичині (бо львівську дало їм само австрійське правительство), українська інститут для дівчат, заснований на збирані, жертвувані гроші. Український банк (щадниця) — перший український банк якому дані були до Австрії права державних банків, і богато всяких українських товариств і інституцій.

Старий Перемишль остав до сьогодні одним з головних огнищ українського життя на західнім українським пограничу.

ЛУЦЬК.

Луцьк — тепер малозамітне місто на Волині, обмине залізницями і мало кому відоме близше, — а тим часом се одно, з найдавнійших і найславнійших міст України. Найдавнійший слід його маємо в згадці Константина Порфирородного про племя Лучан. в першій половині X. віку — без малого тисячу літ тому; се племя або властиво країна, волость носила своє імя, очевидно, від міста Луцька. і він видко з того, вже тоді був визначним політичним центром. Близші відомости про його життя маємо з кінця XI, в., коли бачимо його далі столицею полудневої Волині — такою зістається він потім в XII, XIII, XIV вв., а в XV в. стає столицею цілої Волині, бере гору над Володимиром і після Львова визначається як найголовнійше місто українське в тім часі, Столицею Волині зістається Луцьк і потім до самого кінця XVIII. в.

З тої славної старовини в Луцьку одначе мало памяток заховалося. Давні церкви, побудовані українськими князями XI—XIII. в. і описані в старих літописях і записках. зникли всі. декотрі з них простояли минуле польське лихоліття й їх розібрано недавно вже, в XIX. в. заходами російського начальства. Тепер чи найстаршою памяткою старовини лишився величавий замок. Побудований він так міцно, що не здужали його знищити ні часи, ні луцькі мешканці, що розбирали його на матеріял до недавнього часу зовсім безборонно. Почав ставити його перший князь Луцький з литовської династії Любарт Гедиминович (княжив тут від 1340 р.), пізнійше добудовували його в XV. і XVI. в. Він стоїть на горбі, облитий болотами річок Стира і Гаущця з трьох сторін, а з четвертої пускали воду з ріки Стира, так що він був весь облитий водою і входити в середину можна було тільки по розводному мості. Фундаменти муровані з каменя, самі мури з цегли, на дуже твердім цементі. Мури високі на три й більше сяжні, а на трьох ріках стоять високі величні вежі (башти).

НАША ПІСНЯ.

Солодко, чудово, приємно
З бандури полилися звуки:
Ти знаєш, вкраїнська дитино,
Чиї розбудили їх руки?
Іначе щебет хвалибога*)
Підняли під копулу зводу
На славу країни і Бога...
Се дума твойого народу.

Вірлом сизокрилим по горах
Буяє високо та слава,
А відгомін тужно по зорах
Розслала минувшість кровава,
Бо вої вірлами літали
На білі верхи Царгороду
І з співом в устах умирали
Для слави свойого народу.

З ніжного, слабого пискляти
Зросла у могучую птицю,
Щоби всій вселенній співати
Про нашу преславну землицю.
Від Кубані аж по Підляше
Заблисне мов сонце в погоду
І світу усему роскаже
Про славу свойого народу.

Роман Завадович.

*) Жайворонок.

РАДЯНИН.

РИЗЬКИЙ МИР,

або: ЯК МОСКАЛІ ТА ЛЯХИ ДІЛИЛИ УКРАЇНСЬКЕ ДОБРО.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи")

(1)

Минуло вже мало не два роки, відколи у Ризі підписано мировий договір між совітською Росією та Польщею. Політичні інтереси українського народу були зачеплені тим договором у дуже великій мірі. Частина українських земель зі складу колишньої Галицько-Володимирської держави по тому договору відійшла до Польщі. Протирадянська, „петлюрівська" Україна дістала у Ризі такий удар, од якого вона вже потім не поправилась. У справі Східної Галичини у Ризі також запали не дуже корисні рішення.

Хоч Ризький мир, таким чином, і відограв в історії українського народу неґативну ролю, проте подробиці ризьких мирових переговорів не можуть нас не цікавити. Але досі ми ще не маємо в українській мові докладного й повного опису тих переговорів. Українських делеґацій при тих переговорах було аж дві: східно-галицька на чолі з президентом Костем Левицьким і велико-українська на чолі з Андрієм Левицьким. На жаль, ні одна з тих делеґацій досі не видала бодай збірки документів та актів, звязаних з тими переговорами.

Цю прогалину виповнюють спомини п. Миколи Бережанського про Ризький мир, надруковані у збірнику „Историкъ и Современникъ", що виходить у Берліні московською мовою. За дозволом видавництва можемо скористатись тими споминами, щоб дати для українського читача хоч і стислий, але по можливости повний і правдивий опис мирових переговорів у Ризі.

Треба додати, що п. Бережанський під час тих переговорів був головним редактором щоденної ґазети у Ризі й тому мав змогу знати не тільки про те, що відбувалось прилюдно, але й про те, що діялось за лаштунками делеґацій. Він сам бував на загальних засіданнях мирової конференції, на пресових приняттях у провідників обох делеґацій та на приватних розмовах у близьких до конференції осіб. Це надає його споминам характер цілковитої автентичности.

Приїзд делеґацій.

Совітська делеґація прибула до Риґи дня 13. вересня, 1920 р. поспішним потягом з Москви. На чолі делеґації стояв Йофе, а уповаженими її членами були: від совітської Росії — Оболенський, од совітської України — Мануїльський. Крім того, до складу делеґації належали тямущі люде (експерти), секретарі, перекладчики, курери — разом коло 100 душ.

Польська делеґація опізнилась на цілих три дні й прибула до Риґи дня 16. вересня. Склад її був такий: голова Я. Домбскі, члени — проф. Ст. Ґрабскі, Барліцкі, Керник, Вашкевич, Віхлінські, ґен. Кульніцкі та инші.

Ситуація на фронті.

Щоб зрозуміти, чому польська делеґація так не квапилась зі своїм приїздом до Риґи й чому вона при дальших переговорах так зволікалась, треба собі пригадати, яка тоді ситуація була на польсько-совітськім воєннім фронті.

Був це момент як-раз після того, як стався відомий „Цуд над Вислою". Червона армія була на голову розбита й відступала на широкім фронті. З тих 400 тисяч вояків, що наступали на Варшаву та Львів, 90 тисяч попало у польський полон і 55 тисяч перейшло на німецьку територію. Цілі військові частини в повнім складі та в повнім узброєнні переходили до Поляків, лише попередивши про те Українців чи козаків, які бились по польськім боці.

У Варшаві з цього приводу панував піднесений настрій. Малося на думці захопити якомога більше чужої території, яко-мога більше обезсилити ворога й добитись найвигіднійших мирових умов. Тому Поляки й не квапились, тоді як большевикам усе залежалось на тім, щоб заключити мир яко-мога швидче й за всяку ціну.

З чим приїхали делеґації.

Большевики, як сторона слабша, не могли, розуміється, диктувати мирових умов, а мусіли вичікувати, які умови продиктує сторона дужча.

Йофе міг тільки сказати ризьким журналістам, що совітські вимоги до Поляків „неноситимуть катеґоричного характеру" йо що тому „шансів на мир є дуже богато".

Дійсно, перед очевидним фактом розгрому червоної армії булоб досить трудно виставляти „вимоги", та ще й „катеґоричні"!

Натомісць польська делеґація привезла з собою аж дві серії вимог. Першу їй дали на дорогу ендеки й зводились вони до слідуючого:

Польща жадає для себе лише свої етноґрафічні границі. Росія мусить проголосити акт дезанексії Польщі, аби тим скасувати акт поділу Польщі й створити можливість для заснований нових незалежних держав на територіях України, Білоруси та Литви... Україна мусить бути передана українському народному урядови, а всенародне голосованне має відбутись під міжнародною контролею. Не тільки Польща, але й Росія мусить одступити в свої етноґрафічні границі; між ними утвориться широка область, на якій самі заінтересовані народи вирішать свою долю.

Другу серію вимог випрацювала П. П. С. У цих вимогах також стояло:

Етноґрафічні границі при застереженню де-яких вимків на основі взаємного порозуміння. Право самоозначення всіх народів, які живуть між Польщею та Росією, при неодмінній участи представників тих народів у спільній конференції.

Щоб доглядати за здійсненнем цих засад, П. П. С. навіть мала свого власного представника в польській делеґації (п. Барліцкого).

Цікаво, однак, що ні в ендецьких, ні в соціялістичних умовах миру не згадувалось ані словом про Східну Галичину.

Визнанне совітської України.

Перше засіданне мирової конференції відбулось дня 21. вересня.

На порядку деннім цього засідання стояло лише одне питанне: перегляд уповноважень. Коли кожда з делеґацій—польська й совітська — пішла до осібного покою, щоб розглянути уповноваження противної сторони, серед присутних у салі кореспондентів завязалась дискусія: чи згодяться Поляки визнати за совітською делеґацією право виступати від імени України чи ні. Більшість кореспондентів схилялась до думки, що Поляки на це не згодяться, й навіть кореспонденти польських часописів запевняли, що Поляки відкинуть український мандат пана Йофе. До цього схилявся й французький військовий представник у Ризі майор Жедар, який запевняв кореспондентів, що Поляки не допустяться „такого свинства".

Для таких запевнень була повна підстава. За кілька днів перед тим польський посол у Ризі проф. Каменецкі заявив у розмові з кореспондентами, що Польща ставиться неґативно до совітської України. Зі свого боку польський міністр закордонних справ князь Сапіґа у своїй депеші з дня 15. вересня повідомив Чичерина, що до Риґи виїздить представник демократичної України Андрій Левицький. Коли Чичерин на це одповів, що „ніякої демократичної України в природі не істнує й що совітський уряд уважає Андрія Левицького зрадником і бунтівником, який може приїхати до Риґи хіба лише для того, щоб через Йофе прохати для себе амнестії", — то офіціозний „Курер Польскі" з цього приводу написав:

„Чичерин запевняє, що істнує якась незалежна совітська Україна. Це неправда: нинішня Україна є московською кольонією. Червоні українські комісари — це лише заслона".

Таким чином, все показувало, що Поляки дійсно не затвердять українського мандату совітської делеґації, а це означалоб, що й ціла конференція мусить розбитись. Але як-раз розбиття конференції Поляки й не хотіли, а тому, коли по 20 хвилинах обидві делеґації вийшли зі своїх осібних покоїв. Домбскі від імени своєї делеґації заявив: „мандати російсько-української делеґації визнано задовольняючими"...

Можна собі уявити, яку величезну сензацію викликали ці несподівані слова серед усіх присутніх! Йофе, наче величезний камінь упав йому з грудей, закурив цигарку й став нервово затягуватись димом. Инші члени совітської делеґації, менш вишколені, весело переморгувались. Совітська Україна була визнана й конференція вратована!

Автор цих записок мав того-ж дня розмову з п. Ґрабским. Нагадавши йому про договір, підписаний між Петлюрою та Польщею дня 21. квітня того-ж року, п. Пережанський запитав, як могла польська делеґація зіґнорувати той договір і так легко згодитись на визнанне совітської України. На це Ґрабскі відповів:

—То був лише приватний договір між Пілсудським та Петлюрою, особистими приятелями, але його не ратифікував польський сойм, а тому він не був обовязуючим для мирової делеґації. Але, — додав Ґрабскі, — панове кореспонденти даремне хвилюються: адже мандати Йофе ми признали тільки „задовольняючими".

Розуміється, то були лише слова, й польська делеґація, сказавши А, мусіла також сказати Б. Тому, коли до Риґи дня 23. чи 24. вересня прибула українська делеґація на чолі з сенатором Шелухиним, її присутність була вже цілком зайвою й їй лишилось тільки подавати платонічні протести.

(Дальше буде).

ВИНЯТКИ ІЗ КРАЄВОГО ЛИСТУ

Болозів, в січни 1923.

„Вольно в Польсце як хто хце".

...Тяжко жити в нашій, так бідній і так приневоленій Галичині. Всьо таке дороге, що вже не сотки, не тисячі в курсі, а міліони. Думаю, що Ви вже за це знаете, що вже чоботи сто тисяч, метер цейку двайцять тисяч, пшениця 100,000, овес 50,000, ячмінь 45,000, жито 60,000! Отже подумайте, яке то життя в такім паперовім міліонерстві!

Як я каюся і жалую, чого я вертав до дому, так що сам себе не люблю. Правда, що наголодувався, намерз, воші наїлися, але за те я дихав собі свобідно, я не боявся!

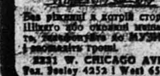
...Щоб так мав той статок, як не маю, то одної години не хотівби тут жити. З Купнович були арештовані: О. С. Онишкевич, дяк Матвій, Іван Волошинський, Ілько Томашівський, Ф. Томашівський і син, Андр. Кушнір, Федько Берецький Гр. З Болозовя: Гринько Демковський, І. Галевич, С. Палій, М. Харо, але ті скоро, бо тільки по добі, а Купнівський щось по 3 тижні. Дорогі! Прошу дайте знати, як там у Вас тепер життя, і чи приїздять які емігранти. Бо як тільки можна дістатися, то я на весну маю в Бозі надію бути з Вами.

Оттак рішив, що куди очи поведуть і то не забавам, хиба що вибухне, бо у нас вже пішла рекрутація. Болозова взято 14 хлопців — двайцять і двайцять перший роки, і то тепер зараз по Богоявленю ідуть. Тепер знов в марті стають до комісії двайцятка, і говорять, що від 18 до 35 літ будуть брати, бо щось Ляхи почувають. Но нехай вони не радуються! Вони кабанами (так нас Українців Ляхи зовуть) не будуть воювати, хиба скорше собі голову скрутять!

Довідавем ся з Вашого листу, що Ви вислали для мене дар Різдвяний одного доляра. Ви хотілисьте мене обдарувати, але я з того не скористав. Приходжу на почту, подаю квіток, почтар дає мені лист і говорить, що еще треба 50 марок доплатити і що тое звиклий лист, недоплачений. Взяв я, розпечатав лист і читаю. Мене то здивувало, що Ви пишете, що вислалисьте, а ту нічо нема. Питаю того почтара, а він каже: „я ніц не вем, ліст бил запечентовани". На свята заколядувалисьмо 50 тисяч на церков, а 20 тисяч на українських інвалідів, а вчера прийшов жандарм і зажадав ті гроші. Провізори стали в куморі, а він взяв ключі і паламара, пішов до каплички (бо церкви нема) і взяв всі гроші, які іно в церкві були. Каже, що то „вольно".

(Далі приватне).

Ваш.........

З ОБЄДНАННЯ.

Виказ оподаткованих до 31. січня 1923, Братств і Товариств. Імена поодиноких Українців оголошено передтим.

1) **З Гюстон, Тексас,** податок переслав п. М. Балабан 9.00

Зложили: Мих. Балабан 5.00; Осип Безнятка, Григорій Пиндус, Миколай Лисий і Павло Барабан по 1.00.

2) **З Мінеаполіс, Мінн.,** податок переслав п. М. Грубрин 25.00

Зложили: о. Вас. Гринчак 2.00; по 1.00: Іван Шміґановський, Никола Грубрин, Іван Коцюба, Яків Грубрин, Василь Комар, Никола Дмитрик, Петро Ванс, Олекса Пилатюк, Антін Процай, Петро Угринчук, Василь Кордуба, Петро Кулиняк, Петро Боднаренко; по 50 цнт.: Никола Ванджура, Олекса Козак, Мих. Андрушевський, Йосиф Литвин, Онуфрий Шабатура, Петро Чучман, Петро Андрущак, Сильвестер Рихлій, Петро Парій, Григорій Пастущенко, Іван Сухорович, Петро Гайва, Дмитро Колтик і Іван Самотюк; Іван Кулинич 30 цнт.; по 25 цнт.: Петро Качмар, Катер. Качмар, Олекса Ванс, Петро Куліковський, Марія Гатра, Іван Процай, Василь Рефцьо, Павло Шабатура, Текля Петрик, Мих. Гусак, Петро Бутрик, Пилип Нікула, Вол. Сирота, Павло Федорців, Василь Кузів, Катер. Гопа, Григорій Федушко, Олекса Рудинський, Пилип Дюк, Антін Степанчак, Василь Сопотюк, Кирило Сокіл і Дмитро Вовк.

3) **З Ст. Джосеф, Мо.,** податок переслав п. Іван Шалко 19.70

Зложили: Олекса Паньків 5.00; по 1.00: Стефан Юркевич, Василь Міляи, Михайло Сарахун; по 50 цнт.: Василь Сенько, Вас. Синайко, Дмитро Синайко, Юрій Мізин, Павло Турецький, Дмитро Колега, Николай Щкалишин, Петро Занько, Анна Цікало, Нестор Калагурка, Іван Шалко, Іван Кульчицький, Данило Сенюк, Стефан Торопа, Андрій Кочан, Мих. Дачишин, Ол. Шипа, Семен Паньків, Роман Калагурка, Дм. Фітькайло і Настя Шаланська; Василь Юркевич 45 цнт.; Федор Солоничний 25 цнт.; Семен Паньків 50 цнт.

4) **З Гюстон, Текс.,** податок переслав п. М. Балабан 16.25

Зложили: Яків Малинський і Дмитро Куріца по 5.00; Михайло Куріца 2.00; по 1.00: Тимко Куріца, Гр. Невідомський, Александер Некрут і Катерина Некрут; М. Муран 25 цнт.

5) **З Філаделфії, Па.,** від Ліґи Кр. Амер. Ветеранів, переслав п. Гр. Штогрин 5.25

Зложили: Василь Титанич 3.000; Григорій Штогрин, Іван Сярчинський, Антін Фостік і Лев Ступніцький по 50 цнт.; Іван Паньків 25 цнт.

6) **З Ню Йорк Сіті,** від членів бр. св. Андрея, переслав п. Павло Перей 5.50

Зложили: по 25 цнт.: Никола Данилик, Данило Павлик, Іван Лазорчук, Даниїл Биндас, Михайло Стирка, Кирило Верескля, Филип Малищок, Михайло Гандзюк, Ол. Наконечний, Яків Пошпень, Никоай Витковнч, Терентія Биндас, Семен Гайдош, Іван Цьоцюна, Никита Біщак, Никола Федепак, Вас. Глют і Іван Бутера; по 50 цнт.: С. Сьвентковський і Анна Міхалко

7) **З Бріджпорт, Па.,** від членів Ком. Обєднання переслав п. Петро Козак 17.00

Зложили: Миколай Савчин 2.00; по 1.00: Федор Голубений, Яків Огніч і Петро Міндзьо; по 50 ц.: Кіндрат Білик, Гнат Шибач, Семен Козак, Прокіп Вовк, Іван Влох, Петро Козак, Григорій Ютчак, Стефан Шипра, Василь Пухта, М. Козак, В. Ковак, Захарій Шиба, Ів. Довгань, Панько Бичок, Михаїл Вовк, Ілько Шаравара, Л. Кушнір, Михайло Чернецький і Григорій Реймон; по 25 цнт.: Ю. Муц, Ів. Хома, Антін Козак, Ю. Пертчак, Михаїл Стельнах, Михаїл Вівчарик, Лука Сарабун, Микола Сівовал, Василь Галічинський, Ютчак і М. Писарук.

8) **З Монесен, Па.,** податок переслав п. Григорий Лазар 5.50

Зложили: Франко Янковський 3.00; Іван Ядчишин і Стеф. Крицкий по 50 цнт.; по 25 цнт.: Григ. Лазар, Марія Лазар, Григ. Лазар (син), Елена Лазар (донька), Михайло Коваль і Василь Драган.

9) **З Манчестер, Н. Г.,** від членів Ком. Обєднання, переслав п. Лесьо Сисин 9.75

Зложили: Яким Стецкович, Гаврило Гула і Теодор Кіхтан по 1.00; по 50 цнт.: Андрій Баран і Іван Петричкович; по 25 цнт.: Лесьо Сисин, Юстина Сисин, Катерина Сисин, Наталка Сисин, Теодор Петрик, Анна Петрик, Василь Петрів, Марія Петрів, Афтан Беднарчик, Мих. Тижбір, Федь Янківський, Василь Явірський, Анна Явірська, Юлія Явірська, Катерина Явірська, Петруня Баран, Анастазія Баран, Ілько Струса і Никола Плечій, Йосиф Петрик 1.00.

10) **З Філаделфії, Па.,** від бр. св. Георгія, переслав п. М. Заньчук.. 4.25

Зложили: по 25 цнт.: Марко Вислоцький, Йосиф Мороз, Семко Струлшляк, Николай Волос, Юрко Піскор, Іван Дешовий, І. Жмутин, Петро Мокрицький, Стефан Бомба, Юрко Нечипор, Гринько Грицьків, Семен Курко, Николай Наконечний, Іван Процко, Николай Пелих, Андрей Вигінний і Ів. Борсевич.

11) **З Ню Йорку, Н. Й.,** від Тов. Запорожської Січи, переслав п. П. Перей 5.40

Зложили: Стефан Малярський, Веронко Венгер, Гринько Стефанишин, Василь Кожух, Іван Костельний, Йосифа Ярема, Михайло Ковальчук, Николай Тисоровський, Николай Демкович, Юстин Чупіль, Володимир Хома, Василь Чайка, Теофіль Качмар, Михаїл Гоньощин, Генри Дерек, Іван Хома і Павло Перей по 25 цнт.

12) **З Перт Амбой, Н. Дж.,** від Клюбу Укр. Ам. Горожан, переслав п. П. Щуцкий 45.25

Зложили: Тов. Зап. Січ 31.00; Бр. св. о. Николая 3.50; бр. св. Михаїла 1.50; Клюб Укр. Ам. Горожан 3.75 і Бр. Церковне 5.50.

13) **З Данделі, Конн.** від Бр. св. о. Николая, переслав п. Михайло Маркевич 2.75

Зложили: Алексій Безупка 1.00; Панько Наконечний 50 цнт.; по 25 цнт.: Йосиф Вовк, Михаїл Маркевич, Плішка, Дмитро Іванишко і Іван Ваньчик.

14) **З Колдейл, Па.** від Бр. св. Михаїла переслав п. Стефан Підкорчемний 5.00

Зложили: по 1.00: Михайло Микитишин, Стефан Підкорчемний і Іван Гой; Василь Мельник 50 ц.; по 25 цнт.: Николай Баюк, А. Федик, Павло Федик, Михайло Струс, Михайло Кубай і Павло Мижин.

15) **З Реймі, Па.,** від 227 відділу 227 переслав п. Н. Джмелик.. 2.75

Зложили: Станько Бережанський, Васил Цьап, Стефан Цап, Стефан Цап, Лука Решетар, Луцьо Кома, Вол. Ціхонь, Іван Лаврівський, Василь Фенчишин, Николай Іванців, Гриць Іванців і Лесьо Іванців по 25 цнт.

16) **Пеорія, Ілл.,** від тов. Укр. Робітників переслав п. Василь Бігун 3.25

Зложили: Антін Батюк 50 цнт.; по 25 цнт.: Василь Бігун, Анастазій Куш, Анна Карпюк, Лука Паянчківський, Анна Бігун, Анна Куш, Павлина Паянчківська, Федор Нагач, Марія Нагач, Роман Онищук і Анна Батюк.

17) **З Вандергріфт, Па.,** від бр. св. Петра і Павла, переслав о. О. Курочка 2.00

Зложили: по 25 цнт.: Онуфрий Курочка, Олена Курочка, Іван Завалніцький, Лев Білик, Петро Чайковський, Теодор Мороз, Яків Бутера, Антоній Гайдук.

18) **З Авбурн, Н. Й.,** від Тов. Зап. Січи, переслав п. Максим Денега 13.50

Зложили: Михаїл Гурбий і Михаїл Кобіта по 3.00; по 50 цнт.: Іван Король і Олекса Олійник; по 25 цнт.: Теодор Мацик, Григорий Орищин, Андрій Шварик, Онуф. Дейнека, Марко Дейнека, Іван Щербій, Василь Єднак, Йосиф Сінкевич, Іван Коковський, Іван Гуминецький, Роман Мозола, М. Хамуляк, Іван Савран, Дм. Савран, Николай Савран, Адам Стайзер, Филип Софінський, Мих. Каітан, Мих. Назорук, Семен Мриблуд, Григорий Каганяк, Григорий Гудз, Петро Гереговський, Василь Гумений, Петро Яськів, Іван Лапівський і Макс. Денега.

19) **З Ст. Джосеф, Мо.,** податок переслав п. Іван Шалко 14.10

Зложили: Стефан Юркевич і Василь Міляи по 1.00; по 50 цнт.: Михайло Саракун, Василь Сенько, Василь Синайко, Дмитро Синайко, Юрій Мізин, Павло Турецький, Дмитро Колега, Петро Занько, Анна Цікало, Нестор Калагурка, Іван Шалко, Іван Кульчицький, Данило Сенюк, Стефан Торопа, Мих. Дачишин, Олекса Шипа, Дмитро Фіткайло, Настя Шаланська, Андрій Кочан, Роман Калагурка, Петро Рак і Дмитро Ганьківський; Василь Юркевич 45 цнт.; Федор Солоничний 25 цнт.; М. Боднар 50 цнт.

20) **З Деслодж, Мо.,** від бр. св. Николая, переслав п. Онуфрий Копач 3.50

Зложили; по 25 цнт.: Іван Гросків, Андрей Колодій, Онуфрій Копач, Андрей Комар, Василь Какоруз, Никола Марпенишин, Гринь Павлюх, Стефан Патень, Т. Патень, Петро Пастернак, Іван Цісельський, М. Вайтогишин, Ольга Копач і Гринь Гарний.

21) **З Тейлор, Па.,** від бр. св. Василія, переслав п. Ів. Гураль. .15.00

Зложили: Братство св. Василія 10.00; Іван Гураль 4.00; Марія Михнич 1.00.

22) **З Бентлейвил, Па.,** податок переслав від бр. св. Михаїла п. Іван Фариняк 1.00

Зложили: по 25 цнт.: Ів. Фариняк, Олекса Мороз, Ник. Мороз і Михаїл Вихот.

23) **З Питсфілд, Масс.,** від тов. ім. Вітовського, переслав п. Олекса Яремий 5.00

Зложили: по 1.00: Іван Басістий і Іван Данилів; по 25 цнт.: Петро Шульган, Николай Савюк, Пахомій Данилів, Пентелий Данилів, Дм. Закордонський, Ник. Стефанюк, Олекса Яремий, Іван Мартинюк, Мих. Дарчук, Петро Кувнір, Ілія Яремий і Николай Стефанюк.

24) **З Джемейка, Н. Й.,** від бр. св. Юрія, переслав п. Яків Притика 36.45

Зложили: по 3.00: Ів. Пириляк, Яків Притика, Микита Климович і Теодор Білоус; Текля Шемберко 2.00; по 1.25: Йосиф Кужда, Онисим Александрович, Микита Лесів, Матвій Костишен і Андрей Іваненько; по 1.00: Олександер Вольський, Іван Гарматик, Тимко Дримлух, Павло Андрущишин, Катерина Глубович, Стефан Тур- [illegible] і Семен Капчук; Петро Коблуцький 70 цнт.; по 50 цнт.: Василь Воробець, Михаїл Воробець, Николай Політалян, Теодор Варварчив, Ілько Іванців, Йосиф Маруший, Ів. Микитин, Іван Атаманів, Теод. Сташків, Василь Левка, Стах Іванців і Теодор Мицв; по 25 цнт.: Григ. Сташків, Юрко Остапів, Андрій Ставничий, Семен Бойко, Ів. Хоман і Михаїл Десів.

25) **З Пасейк, Н. Дж.,** від Бр. Неп. Зач. Пр. Діви Марії, переслав п. Іван Живіцький 3.00

Зложили: по 25 цнт.: Анна Гладка, Магдалина Максимюк, Роз. Квочка, Олекс. Дуткевич, Лік. Винярська, Сергій Винярський, Марія Варголь, Мих. Онишкевич, Петро Махомет, Роз. Качор, Іван Живіцький і Зофія Живіцка.

26) **З Йонкерс, Н. Й.,** від Тов. Подільська Січ, переслав п. Семен Пилипишин 22.25

Зложили: по 3.00: Миколай Гавриляк, Пилип Чупровський, Антін Хіпяк, Іван Сокерка, Михайло Фатюк і Василь Мандзій; Антін Кривий 50 цнт.; по 25 цнт.; Мих. Федьків, Стефан Салій, Йосиф Романич, Микола Ганич, Семен Попович, Михаїл Серединський, Онуфрій Бобій, Никола Чопій, Іван Маркевич, Микола Мазур, Яків Салій, Іван Лагойда, Семан Пилипишин, Іван Мандрій і Вас. Чопій.

27) **З Смок Рон, Па.,** від бр. св. Георгія, переслав п. Ант. Клим. .13.25

Зложили: по 25 цнт.: Николай Джмелик, Василь Джмелик, Михаїл Джмелик, Юрко Лучка, Антін Клим, Петро Цапар, Павло Цапар, Йосиф Фонданич, Андрей Підкалицький, Янко Підкалицький, Дмитро Глушко, Андрей Геферт, Стефан Зіс, Гриць Мащак, Василь Корнас, Федор Фенчишин, Юрко Фенчишин, Іван Фенчишин, Никола Тунко, Михаїл Сліпковський, Іван Шутяк, Дмитро Рудяк, Ілько Терлецький, Михаїл Терлецький, Гриць Голобінко, Дмитро Бережанський, Юрко Винявовський, М. Плішка, Вас. Годованець, Олекса Рушняк, Ол. Століца, Йосиф Материа, Никола Медвідь, Іван Медвідь, Яцко Радожицький, Михаїл Грешко, Ст. Ялечко, Дмитро Заворський, Василь Мушинський, Антін Колтун, Янько Матушевський, Анд. Брендзя, Мартин Кокос, Федор Беца, Йосиф Грисевич, Андрей Мовчан, Андрей Оріховський, Сташко Оріховський, Йосиф Керпа, Юрко Пілетавський, Никола Німчишин, Петро Гарбінський і Василь Лазоришин.

28) **З Ван Вургіс, Па.,** від Тов. Т. Шевченка переслав п. Михаїл Звірек 2.25

29) **З Акрон, О.,** від бр. Сош. св. Духа переслав п. Ал. Цепко........ 2.00

Зложили: по 25 цнт.: Іван Дорош, Михаїл Філас, Василь Нільгуй, Теод. Гурин, Гавриїл Левко, Григорій Сташків, Алексей Цепко і Еміль Мельник.

30) **З Толідо, О.,** від бр. св. Николая переслав п. Йосафат Рощіпка 4.85

Зложили: Михаїл Корнова 1.00; по 25 цнт.: Йосафат Рощіпка, П. Зінкевич, Михаїл Крохмальний, Іван Лизак, Атанасій Демків, Николай Петришин, Андрій Унисько, Йосиф Якимів, Николай Білецький, Прокіп Митрика, Гринько Місько, Бартоломей Унисько, Френк Павлюк, Миколай Білан, Ілія Галай і Іван Лоняк.

31) **З Спрінг Валей, Н. Й.,** від Тов. Просвіти переслав п. Конст. Ільків 3.50

Зложили: по 25 цнт.: П. Бандура, К. Ільків, А. Кашинський, М. Терпеливець, І. Бреба, С. Чавус, О. Хомий, Д. Гнилишин, І. Кріль, П. Мирдак, С. Махомета, О. Мельник, І. Порубалюк і К. Робовский.

32) **З Филаделфії, Па.,** від бр. св. Володимира переслав п. Стефан Слободзян 5.25

Зложили: по 25 цнт.: Ю. Бановський, М. Долиний, Н. Гладьо, Т. Німий, І. Ковалик, О. Симський, Н. Смолига, К. Шагала, Т. Тур, В. Белюн, П. Чорний, І. Фучка, С. Крайник, Н. Мацько, В. Питляк, В. Слободзян, П. Солян, Г. Шагала, І. Шагала, Т. Маслюк і Теленчак.

33) **З Лорейн, О.,** від бр. св Андрея, переслав п. М. Галянка... 1.75

Зложили: по 25 цнт.: Алексий Возняк, Фрозина Возняк, Володимир Карпун, Пелагія Карпун, М. Галянка, Текля Галянка і Григорий Снола.

34) **З Йорквил, О.,** від бр. св. Стефана, переслав п. Ів. Станько 26.30

Зложили: Петро Федаш 10.00; Йосиф Медвідь 3.00; по 1.00: Петро Головід, Максим Би і Павло Кузьо; Семен Місько 75 цнт.; по 50 цнт.: Андрей Фоца, Семен Гавриш, Іван Цьвек і Дмитро Пиксій; по 25 цнт.: Іван Букса, Анд. Фоца, Семен Гавриш, Петро Гутник, Йосиф Ясевич, Василь Яцейко, Михайло Йогай, Василь Кабан, Стефан Малічевський, Мих. Мурин, Дмитро Станько, Андрей Волошин, Евстахій Яремцьо, Як. Костел, Антін Мисенко, Ів. Станько, Николай Заричний, Ксеня Яремцьо, Ксеня Ясевич, Анеля Зарічна, Марія Букса, Катерина Гавриш, Марія Малічівська, Юстина Волошин, Мих. Матичак, Стеф. Кабан, Іван Кметко, Мих. Стахняк, Василь Солонечний, Ст. Яремцьо і Андрей Букса.

35) **З Елизабет, Н. Дж.,** від тов. Запорожська Січ, переслав п. К. Пілат 15.50

Зложили: Василь Левчик 3.00; по 1.00: Теодор Лупяк, Ілько Генега, Тома Чечіль, Микита Гальович, Яків Красновський, Томко Горін, Василь Кардат, Антоній Фортуна, Матвій Могила і Ів. Чігер; Никола Гавриш 50 цнт.; по 25 цнт.: Михаїл Костишин, Константин Пілат, Івась Кіценюк, С. Могила, Ваврик Скоренький, М. Сопків, Николa Ільків і Дмитро Гобар.

36) **З Честер, Па.,** від Січи, сотня 11, переслав п. Гр. Перчак ... 5.00

Зложили: Василь Карачок і О. Петрик 50 цнт.; по 25 цнт.: Іван Хомин, Дмитро Проць, Вас. Гоцивич, Петро Михайлиця, Гринь Перчак, К. Стрільбицький, Мих. Андріїв, Антін Бавуровський, Семен Чабан, Петро Тиман, Василь Ягла, Осип Друлик (мол.), Степан Гарбовський, Микола Рубаш, Микола Бакалець і Ів. Олійник.

37) **З Литл Фолс, Н. Й.,** податок переслав п. Теод. Стрiек. ..31.47

Зложили: по 1.00: В. Петрашик, Ю. Франків, М. Павчинський, Н. Поцинталюк, І. Колкоський, С. Білоус, Ю. Корбила, І. Андріїшин, Д. Момут, Н. Микитюк, Я. Рикрутяк, І. Погорецький, П. Федунь, В. Паліса, А. Леню, П. Карпович, М. Нановський, А. Ницищак, М. Ґотуляк, І. Галадрига, М. Бабяк, І. Стриєк, Г. Кузьмак, Ів. Кравецький, Василь Опацкий по 50 цнт.; по 25 цнт.: К. Коротніцька, О. Ґотуляк, Г. Афінович, М. Партика, Н. Пилипишин, І. Кравецький, Г. Тиран, І. Гнида, Т. Боднар, М. Русин, І. Кравчук, С. Голодрига, С. Осташ, В. Біянський, О. Одаський, Никола Глинич, Теодор Солик, Никола Нагутик, Юсько Андруховський, Ник. Андруховський, Дмитро Кифор, Іван Смиричинський, Евстахій Швайкоський, Евдокія Ржак, Фр. Скібінський, Андрій Петрашик, Юсько Хомяк, Теодор Стриєк і Леон Голіят; по 1.00: Петро Андруховський, Теодор Романович, Антоній Клемко, Онуфрій Мигас і Іван Андрухоський.

38) **З еГри, Інд.,** тов. Січ, сотня 41, переслав п. Стефан Лабай... 1.25

Зложили; по 25 цнт.: С. Лабай, М. Софяк, І. Кукула, Т. Клиса і Антін Гайванович.

39) **З Филаделфії, Па., від Січи,** сотня 8, переслав п. Петро Мелько 3.75

Зложили: по 25 цнт.; Іван Сорока, Теодор Бішко, Стах Смузинський, Розалія Смузинська, Теодор Цюпка, Юрій Лесюк, Теодор Фуртак, Антін Капляр, Михаїл Териняк, Юрій Рочаник, Іван Сербак, Іван Боднар, Іван Ребак, Михаїл Оханчик і Петро Мелько.

40) **З Ірі, Па.,** від бр св. Петра і Павла переслав п. Михайло Пеленський 2.50

Зложили по 25 цнт.: Николай Гаврилів, Іван Пеленський, Вас. Томс, В. Гаврилків, Я. Волошанський, Василь Юрцан, Михайло Пеленський, Трофим Сатишур, Йосиф Вітковський і Григорій Бегера.

(Дальше буде).

ДОПИСІ

ФОРД СИТІ, ПА.

У нас відбулося 4-го марта с. р. представленє „Бабський бунт", яке відограли аматори, виучені д. Львом Кухтин, як найкраще.

Перед представленєм місцевий священик, о. Григ. Кульчицький мав дуже гарну промову про старий край. Коли росповів нам, які злидні переживав і переживає наш нарід, то аж до сліз порушив нас усіх. А коли став росказувати про те, як геройчно борються наші люди з насилою, як жертвують навіть своє життя, аби добути волю, то мимохіть брала охота і самому вернути до краю і стати у одну лаву із тими, що не хотять піддатися неправді і кривді.

Сподіємося, що наша громада піде поруч із другими українськими кольоніями в Америці, щоби подати належну поміч нашим браттям у борбі за свободу.

Є тут, між нами, невеличкий гурток збольшевичених хрунів, але ми дамо собі із ним раду. Вони не зуміють здержати нас від сповнення нашого народного обовязку. **Свій.**

СТ. ЛУІС, МО.

Поклик о збірку на читальню.

До всіх одно-сільчан села Стриївки, п. Збараж, Галичина:

Підписаний отримав перед кількома днями письмо із рідного села, що там завязався комітет, котрий відияв собі за задачу поширити читальню „Просвіти", щоби мож відбувати всякі наради, давати представлення, концерти і т. д. Але що не всилі самі сего діла доконати тому простягають руки до нас о поміч.

Не відкажім жеж нашим братам, а зложім кождий, що може, аби допомогти свому рідному селу.

На ту ціль ми вже почали збирати. Перша збірка була у нашого товариша, Федька Чопруна, на хрестинах. Там ми зібрали на нашу читальню, а притім еще і на наших героїв із Збаращини, які є тепер у Чехословаччині. Тут подаю імена жертводавців: На читальню зложили: Теодор Кушляк $5.00; Іван Осарчук $3.00; Магда Кушляк і Тимко Кушляк по $2.00; Роман Кушляк, Стах Рокіцький, Зоська Гумен, Теодор Чопрун, Йосиф Ярожний, Дмитро Кулик, Тома Робак по $1.00; Антоній Дух і Шимон Шолц по 50 ц. — Разом $20.00.

На скитальців у Чехословаччині зложили: по $1.00: Тимко Кушляк, Стах Рокіцький, Роман Кушляк, Іван Осарчук, Христина Кушляк, Анна Осарчук, Тодор Чопрун і Тома Робак; по 50 цнт.: Текля Робак, Анна Кушляк, Зофія Гумен, Магда Кушляк, Франка Роріцька і 5-літний Волод. Рокіцький; по 25 цнт.: 8-літний Антін Кушляк і 10-літний Михайло Кушляк. — Разом $11.50.

Вам діточки а і старшим складаю сердечну подяку в імени нашого комітету читальні і в імени скитальців. Гроші до Чехословаччини зістали вислані через „Ам. Експр. Ко." дня 22. лютого із Ст. Луіс, Мо.

Збіркою занялись Тома Робак і Роман Кушляк. Гроші вислані на руки Василя Бучинського в Йосифові.

Тома Робак.

СТЕЙПЕЛТОН, Н. Й.

Коляда на негайну поміч.

Братство св. Арх. Михаїла від. 211 У. Н. С., яке ніколи не відказалось від народної роботи і сим разом на поклик предсідателя пішли долядувати, щоби помочи рідному краєви. Хотяй невелику суму заколядували, бо годі було більше сподіватись із такої малої місцевости, всеж таки зібралисьмо 35 долярів. Ходили з колядою І. Грицак, А. Лазар, О. Тіцький, В. Стичак, М. Пізьо і Ф. Совтан. На внесенне предсідателя призначено ці гроші на Фонд Негайної Допомоги. Подаю до відома, що наш бизнесмен Микола Ясинишин дав на Фонд 10 долярів. Цей патріот ніколи е не відмовив на жадну народну ціль!

Честь усім Стейпелтонцям, що зложили свої жертви на поміч у борбі. Не можемо шаблюкою лупити ляха по хребні, то бодай тим бідним доляром. Залішім його тим, котрі за нас боряться!

Пишучи тих пару слів, не буду критикувати тих, що вже давали, а звертаюсь до тих, що еще цента не дали і нехочуть дати. Браття! Чи у вас серце скаменіло? Чи ви уже стратили любов до свого народу? Ох, щоби вам нагайки польської, виби зложили данину і нічого не казали. Чи не чуєте тих розпучливих криків і стоні, котрі доходять до ваших уший і чи не може ваше серце сокрушитись. Між всі одної Неньки-України діти. Тож всі мусимо її боронити! **І. Г.**

ЛЮБЛЮ КНИЖКУ.

(Лесі та її подругам).

Люблю батька й неньку,
Люблю хату рідну,
Бабусю стареньку,
Няню милу, гідну.

Люблю не словами,
Правду обожаю,
Йду я їх слідами,
Манівців не знаю.

Неня вчить що днини
Бога прославляти,
Про членів родини
Завжди памятати.

Понад все і всюди
Вкраїну любити,
Для Неї всі труди
В дарі приносити.

Батько научає
Край свій пізнавати,
Про книжки все дбає,
Каже всім читати.

Книжка з поконвіку
Зброя найсильніща,
Вчить, чудес без ліку,
Мудрим наймиліша!

Хтож каже, що любить
Край свій рідний дуже,
Книжки-ж не голубить,
Не вір йому, друже.

Хто каже, що любить
Того, що не знає,
Лукаво всіх дурить,
Честі він не має...

Понад все душею
Любить книжку буду,
Зброєю тією
Я весь світ здобуду!

Росятин, 10. І. 1923.

Микола Угрин-Безгрішний.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ